Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 27 september 2012*

”Social trygghet för migrerande arbetstagare — Förordning (EEG) nr 1408/71 — Artiklarna 13 och 14c — Tillämplig lagstiftning — Egenföretagare — System för social trygghet — Anslutning — Person som är anställd i en medlemsstat eller inte utövar någon verksamhet där — Utövande av verksamhet som egenföretagare i en annan medlemsstat — Bolagsföreträdare — Bosättning i en annan medlemsstat än den där bolaget har sitt säte — Förvaltning av bolaget från bosättningsstaten — Nationell regel som medför en icke motbevisbar presumtion för att förvärvsverksamhet som egenföretagare utövas i den medlemsstat där bolaget har sitt säte — Obligatorisk anslutning till systemet för social trygghet för egenföretagare i den medlemsstaten”

I mål C-137/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour du travail de Bruxelles (Belgien) genom beslut av den 11 mars 2011, som inkom till domstolen den 21 mars 2011, i målet

Partena ASBL

mot

Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna K. Schiemann, L. Bay Larsen (referent), C. Toader och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: J. Mazák,

justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 mars 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Partena ASBL, genom M. Lauwers, avocate,

— Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA, genom A. Moyaerts och É. Piret, avocats,

— Belgiens regering, genom L. Van den Broeck och J.-C. Halleux, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

— Europeiska kommissionen, genom V. Kreuschitz och G. Rozet, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 26 juni 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 13 och 14c i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57), i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1606/98 av den 29 juni 1998 (EGT L 209, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71), och av artikel 21 FEUF.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Partena ASBL (nedan kallat Partena), som är en försäkringskassa för egenföretagare, och bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA (nedan kallat bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux) angående Partenas krav på inbetalning av socialförsäkringsavgifter för perioden första kvartalet 1999–fjärde kvartalet 2007 jämte uppräkningar.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Åttonde till elfte skälen i förordning nr 1408/71 har följande lydelse:

”Det är lämpligt att anställda och egenföretagare som flyttar inom gemenskapen omfattas av en medlemsstats sociala trygghetssystem, så att man undviker kumulering genom flera medlemsstaters tillämpliga lagstiftning och de komplikationer som följer av detta.

Det är viktigt att man så långt det är möjligt begränsar antalet och räckvidden av de fall i vilka, som undantag från den allmänna regeln, en arbetande samtidigt omfattas av två medlemsstaters lagstiftning.

För att på bästa sätt säkerställa lika behandling av alla arbetande som är verksamma på en medlemsstats territorium är det lämpligt att man fastställer att den lagstiftning som är tillämplig som allmän regel skall vara lagstiftningen i den medlemsstat på vars territorium den berörda personen utöv[a]r sin verksamhet som anställd eller egenföretagare.

Man bör göra undantag från denna allmänna regel i särskilda situationer då ett annat kriterium för anslutning är berättigat.”

4 I artikel 13 i förordning nr 1408/71, som har rubriken ”Allmänna regler”, föreskrivs följande:

”1. Om något annat inte följer av artiklarna 14c och 14f skall personer för vilka denna förordning gäller omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat. Denna lagstiftning skall bestämmas enligt bestämmelserna i denna avdelning.

2. Om något annat inte följer av artikel 14–17 gäller följande:

a) Den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

b) Den som är egenföretagare inom [en] medlemsstats territorium skall omfattas av [denna] stats lagstiftning även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

…”

5 I artikel 14a.2 i förordning nr 1408/71, med rubriken ”Särskilda regler för andra egenföretagare än sjömän”, föreskrivs följande:

”Artikel 13.2 b skall tillämpas med beaktande av följande undantag och omständigheter:

…2) Den som normalt är egenföretagare inom två eller flera medlemsstaters territorium skall omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är bosatt om han utför någon del av sin verksamhet inom den medlemsstatens territorium.

Om han inte utför något arbete inom den medlemsstats territorium där han är bosatt skall han omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han utför sitt huvudsakliga arbete …”.

6 I artikel 14 c i förordningen, som har rubriken ”Särskilda regler för personer som samtidigt är anställda inom en medlemsstats territorium och egenföretagare inom en annan medlemsstats territorium”, föreskrivs följande:

”En person som samtidigt är anställd inom en medlemsstats territorium och egenföretagare inom en annan medlemsstats territorium skall omfattas av följande:

a) Om något annat inte följer av b, av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är anställd eller, om han utövar sådan verksamhet inom två eller flera medlemsstaters territorier[, av lagstiftning i den medlemsstat där företaget eller arbetsgivaren har sitt säte eller sin hemvist, där en filial eller permanent representation är belägen eller där arbetstagaren är bosatt, beroende på fallet],

b) I de fall som anges i bilaga VII

— av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är anställd …

och

— av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är egenföretagare …”

7 Bilaga VII till förordning nr 1408/71 innehåller en uppräkning av 18 tänkbara fall då en person samtidigt ska omfattas av lagstiftningen i två medlemsstater, det vill säga när en person dels utövar verksamhet som egenföretagare inom en av de 17 medlemsstater som anges vid namn i bilagan, dels utövar verksamhet som anställd i en annan medlemsstat.

8 Punkt 1 lyder enligt följande:

”När en person är egenföretagare i Belgien och anställd i en annan medlemsstat.”

Belgisk rätt

9 Enligt belgisk rätt regleras anslutningen till systemet för social trygghet för egenföretagare framför allt av kunglig kungörelse nr 38 av den 27 juli 1967 om social trygghet för egenföretagare (arrêté royal n° 38, du 27 juillet 1967, organisant le statut social des travailleurs indépendants) (*Moniteur belge* av den 29 juli 1967), vilken ändrades bland annat genom kunglig kungörelse av den 18 november 1996 om ekonomiska och andra bestämmelser avseende egenföretagares sociala ställning, med tillämpning av avdelning VI i lag av den 26 juli 1996 om modernisering av systemet för social trygghet och säkerställande av hållbara lagstadgade pensionssystem samt artikel 3 i lag av den 26 juli 1996 om uppfyllande av budgetvillkoren för Belgiens deltagande i Europeiska ekonomiska och monetära unionen (l'arrêté royal du 18 novembre 1996 portant des dispositions financières et diverses concernant le statut social des travailleurs indépendants, en application du titre VI de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions et de l'article 3 de la loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne) (*Moniteur belge* av den 12 december 1996) (nedan kallad kunglig kungörelse nr 38).

10 I artikel 3.1 i kunglig kungörelse nr 38, som ingår i kapitel I med rubriken ”Tillämpningsområde”, finns följande bestämmelse:

”I detta dekret ska med egenföretagare förstås varje fysisk person som i Belgien utövar förvärvsverksamhet utan att vara bunden av anställningsavtal eller stadga.

Om inget annat visas ska varje person som i Belgien utövar sådan förvärvsverksamhet som kan ge upphov till sådana inkomster som avses i [vissa bestämmelser i 1992 års lag om inkomstskatt (code des impôts sur les revenus 1992)] anses uppfylla de villkor som anges i föregående stycke.

Vid tillämpningen av förevarande stycke ska det anses att förvärvsverksamhet utövas med stöd av ett anställningsavtal när den berörda personen vid tillämpningen av ett system för social trygghet för anställda med stöd av detta ska presumeras vara bunden av ett anställningsavtal.

… de personer som utsetts till bolagsföreträdare för ett bolag eller en annan association som omfattas av skyldigheten att betala belgisk inkomstskatt för juridiska personer eller belgisk skatt för personer som saknar hemvist i landet presumeras, utan att detta kan motbevisas, utöva förvärvsverksamhet i Belgien i egenskap av egenföretagare.”

11 Enligt artikel 15.1 tredje stycket i samma kungliga kungörelse är ett bolag solidariskt ansvarigt med sina bolagsföreträdare för att erlägga de socialförsäkringsavgifter som de sistnämnda är betalningsskyldiga för.

12 Den 3 november 2004 fastställde Cour d'arbitrage – numera Cour constitutionnelle – i dom nr 176/2004 att artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38 strider mot författningen såvitt avser bland annat bolagsföreträdare för bolag som är skyldiga att erlägga belgisk inkomstskatt för juridiska personer eller belgisk skatt för personer som saknar hemvist i landet vilka inte förvaltar ett sådant bolag som avses i nämnda bestämmelse från utlandet. Cour d'arbitrage ansåg att presumtionen, eftersom den inte kunde motbevisas, hade en sådan allmän och oinskränkt karaktär att den var oproportionerlig i förhållande till dessa bolagsföreträdare, eftersom den hindrade bolagsföreträdare som upphört med sin verksamhet från att bevisa att de inte längre utövade denna verksamhet – på annat sätt än genom att frånträda uppdraget och skiljas från de skyldigheter som följer av anslutningen till systemet för social trygghet för egenföretagare.

13 Däremot fann Cour d'arbitrage inte att artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38 stred mot författningen såvitt avsåg bolagsföreträdare som från utlandet förvaltar bolag med säte i Belgien. Den bedömde att presumtionens egenskap som icke-motbevisbar kunde anses nödvändig för att säkerställa

att sådana bolagsföreträdare ansluts till systemet för social trygghet för egenföretagare eftersom de nationella myndigheterna inte har tillgång till samma information och inte har samma befogenheter när det gäller dessa personer som de har beträffande bolagsföreträdare som förvaltar sådana bolag i Belgien.

14 Det följer av domen från Cour d'arbitrage att presumtionen enligt belgisk rätt fortfarande är icke motbevisbar med avseende på personer som från utlandet förvaltar bolag med säte i Belgien, innebärande att dessa personer är anslutna till systemet för social trygghet för egenföretagare i Belgien, oavsett det faktiska utövandet av sådan verksamhet.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux bildades den 17 april 1993.

16 Eftersom bolaget har sitt säte i Belgien är det skyldigt att erlägga belgisk inkomstskatt för juridiska personer.

17 Vid bolagsstämman den 12 oktober 1995 antecknades att Othon Rombouts och Marc Van Acker ägde halva bolagskapitalet var. Vid bolagsstämmorna den 7 juni 2000 och den 7 juni 2006 förnyades deras mandat som styrelseledamöter.

18 Othon Rombouts är bosatt i Portugal sedan slutet av år 1999.

19 Han har varit anställd eller uppburit arbetslöshetsersättning där från januari månad 2001 till juli månad 2005.

20 Den hänskjutande domstolen uppgav att Othon Rombouts har varit verksam som egenföretagare sedan november år 2007, men tillade att bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux hävdar att denna verksamhet inleddes i november 2005.

21 Partena lät den 28 maj 2008 delge Othon Rombouts och bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux ett betalningsföreläggande varigenom dessa förelades att erlägga 125 696,50 euro. Detta belopp motsvarade de socialförsäkringsavgifter som Othon Rombouts var skyldig för perioden första kvartalet 1999–fjärde kvartalet 2007, jämte uppräkningar per kvartal och år.

22 Bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux väckte den 5 augusti 2008 talan vid Tribunal du travail (arbetsdomstolen) i Nivelles och bestred detta föreläggande.

23 Den 14 september 2009 fastställde Tribunal du travail i Nivelles att talan kunde tas upp till sakprövning, och genom dom av den 14 december 2009 biföll domstolen talan.

24 Den 29 januari 2010 överklagade Partena dessa avgöranden.

25 Partena preciserade under förfarandet att Othon Rombouts, med hänsyn till sin ställning som anställd i Portugal sedan den 1 januari 2001, inte längre kunde vara ansluten till det belgiska systemet för social trygghet för egenföretagare annat än i komplementärt hänseende. Följaktligen konstaterade Partena att det belopp som skulle betalas var 68 137,61 euro jämte ränta, i stället för 125 696,50 euro, som var det belopp som först hade utkrävts.

26 Bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux bestred att Othon Rombouts över huvud taget kunde vara ansluten till systemet för social trygghet för egenföretagare i Belgien. Bolaget gjorde gällande att artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38, i den mån den leder till att belgisk lagstiftning ska tillämpas, strider mot unionsrätten och särskilt mot artikel 18 EG.

27 Under dessa omständigheter beslutade Cour du travail de Bruxelles att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1 Utgör artikel 13 och följande artiklar i förordning nr 1408/71 och, närmare bestämt, artikel 14c, hinder för att en medlemsstat, inom ramen för sina befogenheter att fastställa villkoren för anslutning till systemet för social trygghet för egenföretagare, jämställer ’förvaltning från utlandet av ett i den staten skattskyldigt bolag’ med utövande av verksamhet inom dess territorium?

2) Är artikel [3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38] förenlig med unionsrätten, … och i synnerhet med rätten enligt artikel 21 [FEUF] att fritt röra sig och uppehålla sig, i den mån denna bestämmelse innebär att en person som har hemvist i en annan medlemsstat och som från utlandet förvaltar ett bolag som är skattskyldigt i Belgien saknar möjlighet att motbevisa presumtionen om anslutning till systemet för social trygghet för egenföretagare, medan en i Belgien bosatt bolagsföreträdare som inte från utlandet förvaltar något sådant bolag har möjlighet att motbevisa denna presumtion och styrka att han eller hon inte utövar verksamhet som egenföretagare i den mening som avses i [artikel 3.1 första stycket] i kunglig kungörelse nr 38?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

Domstolens behörighet

28 Den belgiska regeringen anser att domstolen saknar behörighet för att besvara den första frågan på grund av att den påkallar en tolkning av artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38 eller en bedömning av huruvida nämnda bestämmelse är förenlig med artikel 14c i förordning nr 1408/71.

29 I detta avseende räcker det med att konstatera att det framgår av själva ordalydelsen i den första frågan att den avser tolkningen av unionsrättsliga bestämmelser, nämligen artikel 13 och följande artiklar i förordning nr 1408/71. Frågan avser inte någon tolkning av en nationell bestämmelse eller någon bedömning av huruvida en sådan bestämmelse är förenlig med unionsrätten.

30 Enligt fast rättspraxis (se, bland annat, dom av den 27 januari 2011 i mål C-489/09, Vandoorne, REU 2011, s. I-225, punkt 25 och där angiven rättspraxis) är domstolen behörig att tillhandahålla den nationella domstolen alla uppgifter om unionsrättens tolkning som denna kan behöva för att i det pågående målet pröva huruvida en nationell bestämmelse är förenlig med unionsrätten.

31 Domstolen är sålunda behörig att pröva den första frågan.

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning

32 Den belgiska regeringen har anfört att den första frågan inte kan tas upp till sakprövning därför att en tolkning av artikel 14c b i förordning nr 1408/71 saknar relevans för avgörandet av målet vid den nationella domstolen.

33 Enligt den belgiska regeringen finns det nämligen inte någon anledning att tillämpa den icke motbevisbara presumtionen i artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38 för att fastställa att Othon Rombouts är ansluten till det belgiska systemet för social trygghet för egenföretagare.

34 Denna presumtion syftar till att det belgiska systemet ska omfatta sådana bolagsföreträdare som från utlandet förvaltar bolag med säte i Belgien, som inte deklarerar någon inkomst som företagsledare i nämnda medlemsstat och som gör gällande att utövandet av uppdraget sker utan vederlag för att undvika att uppfylla villkoret om utövande av förvärvsverksamhet, vilket villkor måste vara uppfyllt för att den berörda personen ska vara ansluten till det belgiska systemet.

35 Enligt den belgiska regeringen var dock Othon Rombouts under den relevanta perioden skattskyldig i Belgien för skatt för personer som saknar hemvist i landet på grund av verksamheten som bolagets bolagsföreträdare, i egenskap av företagsledare, med tillämpning av artiklarna 2.1 a, 227.1 och 228.1 i 1992 års inkomstskattelag jämförda med artikel 16 i avtalet mellan Belgien och Portugal för undvikande av dubbelbeskattning och reglerande av vissa andra frågor om inkomstskatt, undertecknat i Bryssel den 16 juli 1969 (*Förenta nationernas fördragssamling*, volym 787, s. 4), ändrat genom ett tilläggsavtal som undertecknades i Bryssel den 6 mars 1995 (*Förenta nationernas fördragssamling*, volym 2155, s. 76), som trädde i kraft den 5 april 2001.

36 Den belgiska regeringen har tillagt dels att Othon Rombouts aldrig har invänt mot påståendet att han var skattskyldig till nämnda skatt, dels att hans socialförsäkringsavgifter beräknades på grundval av hans inkomster som företagsledare som beaktats av skattemyndigheten.

37 Varken Othon Rombouts eller bolaget Les Tartes de Chaumont-Gistoux kan således, enligt den belgiska regeringen, hävda att uppdraget utfördes utan vederlag för att på så sätt göra gällande att kravet på utövande av yrkesverksamhet inte är uppfyllt.

38 Domstolen gör i detta avseende följande bedömning. Det räcker att konstatera att den belgiska regeringen i sitt skriftliga yttrande har förklarat att presumtionen i artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38 innebär att det inte går att motbevisa att bolagsföreträdare är anslutna till det belgiska systemet för social trygghet för egenföretagare, ”till och med” när de inte har deklarerat någon inkomst från detta uppdrag.

39 Det betyder, enligt vad den belgiska regeringen själv har uppgett, att presumtionen också är tillämplig på sådana bolagsföreträdare som den i det nationella målet, som är skattskyldiga i Belgien till skatt för personer som saknar hemvist i landet på grund av sin verksamhet som bolagsföreträdare.

40 Således är den första frågan inte irrelevant i den mån den handlar om artikel 14c b i förordning nr 1408/71.

41 Följaktligen kan frågan prövas i sak.

Prövning i sak

42 Inledningsvis ska det påpekas att Cour du travail de Bruxelles avgränsade det anhängiga målet till att endast avse den situation som förelåg under de perioder då den aktuella bolagsföreträdaren var bosatt i Portugal och där utövade verksamhet som anställd eller inte utövade någon annan verksamhet. Enligt Cour du travail tycks förordning nr 1408/71 och dess bilaga VII inte utesluta anslutning till det belgiska systemet för social trygghet för egenföretagare beträffande sådana perioder. Det är lämpligt att EU-domstolen begränsar sin prövning till endast denna situation.

43 Mot denna bakgrund konstaterar domstolen att den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten, särskilt artiklarna 13.2 b och 14c b i förordning nr 1408/71, liksom bilaga VII till nämnda förordning, utgör hinder för en nationell bestämmelse, liksom artikel 3.1 fjärde stycket i kunglig kungörelse nr 38, som ger en medlemsstat rätt att presumera

att verksamhet bedrivs inom det egna territoriet när det rör sig om förvaltning från en annan medlemsstat av ett bolag som är skattskyldigt i den förstnämnda medlemsstaten, utan att det finns någon möjlighet att motbevisa denna presumtion.

44 Den hänskjutande domstolen önskar således få veta i vilken utsträckning en medlemsstat, när det gäller anslutningen till dess system för social trygghet för egenföretagare, kan bestämma vad som betraktas som platsen för egenföretagarnas utövande av verksamhet.

45 Domstolen vill härvid erinra om att det framgår av fast rättspraxis att syftet med bestämmelserna i avdelning II i förordning nr 1408/71, i vilka det fastställs vilken lagstiftning som är tillämplig på anställda och egenföretagare som förflyttar sig inom Europeiska unionen, bland annat är att de berörda i princip ska omfattas av en enda medlemsstats sociala trygghetssystem, så att kumulering av flera medlemsstaters tillämpliga lagstiftningar och de komplikationer som kan följa härmed undviks. Denna princip kommer särskilt till uttryck i artikel 13.1 i denna förordning (se, bland annat, dom av den 12 juni 2012 i de förenade målen C-611/10 och C-612/10, Hudzinski och Wawrzyniak, punkt 41).

46 Det ska också erinras om att bestämmelserna i förordning nr 1408/71 ska tolkas mot bakgrund av ändamålet med artikel 48 FEUF, vilket är att bidra till att åstadkomma en fri rörlighet för migrerande arbetstagare som är så fullständig som möjligt (se domen i de ovannämnda förenade målen Hudzinski och Wawrzyniak, punkt 53).

47 I åttonde skälet i förordning nr 1408/71 framhålls att det är lämpligt att berörda anställda och egenföretagare omfattas av en medlemsstats sociala trygghetssystem. I nionde skälet i samma förordning anges att det är viktigt att man så långt det är möjligt begränsar antalet och räckvidden av de fall i vilka, som undantag från den allmänna regeln, en arbetande samtidigt omfattas av två medlemsstaters lagstiftning.

48 Enligt tionde skälet i förordningen är det lämpliga kriteriet för att fastställa vilken lagstiftning som är tillämplig, i regel, den plats där verksamheten som anställd eller egenföretagare utövas. I elfte skälet i förordning nr 1408/71 nämns undantag från denna allmänna regel endast i särskilda situationer då det är berättigat med ett annat anknytningskriterium.

49 Det framgår således av strukturen och systematiken i förordning nr 1408/71 att kriteriet ”platsen för utövandet” av verksamheten som anställd eller egenföretagare är huvudkriteriet vid fastställandet av den enda tillämpliga lagstiftningen, och att man endast får frångå det kriteriet i särskilda situationer då andra anknytningskriterier kan användas, såsom den anställdes eller egenföretagarens bosättningsort, sätet för det företag som anställer personen i fråga, företagets filial eller permanenta representation eller den anställdes eller egenföretagarens huvudverksamhet, vilka kriterier anges i artiklarna 14.2–3, 14a.2–3 och 14c.a slutet i förordning nr 1408/71.

50 ”Verksamhet som anställd” och ”verksamhet som egenföretagare” som avses i artikel 13 och följande artiklar i förordning nr 1408/71 är sådan verksamhet som anses omfattas av dessa uttryck vid tillämpningen av sociallagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium dessa verksamheter utövas (se, bland annat, domar av den 30 januari 1997 i mål C-340/94, de Jaeck, REG 1997, s. I-461, punkt 34, och i mål C-221/95, Hervein och Hervillier, REG 1997, s. I-609, punkt 22).

51 Innehållet i dessa begrepp är således beroende av lagstiftningen i de medlemsstater där verksamheten som anställd eller som egenföretagare utövas.

52 Vid tillämpningen av artikel 13 och följande artiklar i förordning nr 1408/71 måste således platsen för utövandet av förvärvsverksamheten – vilken, enligt vad som framgår av tionde skälet i förordningen, i regel är avgörande för fastställandet av tillämplig lagstiftning – fastställas innan verksamheten kan kvalificeras som ”verksamhet som anställd” eller ”verksamhet som egenföretagare”.

53 Till skillnad från begreppen ”verksamhet som anställd” och ”verksamhet som egenföretagare” ska begreppet ”plats för utövandet” av en verksamhet emellertid anses vara beroende av unionsrätten, och således av domstolens tolkning därav, och inte av medlemsstaternas lagstiftningar.

54 Om detta begrepp också var beroende av medlemsstaternas lagstiftningar skulle motsvarande kriterium kunna bli föremål för motstridiga definitioner och tolkningar i de berörda medlemsstaterna och för en enskild leda till att en och samma verksamhet samtidigt skulle omfattas av flera olika lagstiftningar. En sådan kumulering skulle riskera att medföra att den berörda personen påfördes dubbla socialförsäkringsavgifter för en och samma inkomst och skulle således innebära att en anställd eller egenföretagare som har utövat sin rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten missgynnades, vilket skulle stå i uppenbar strid med syftena med förordning nr 1408/71.

55 Såsom domstolen slagit fast avseende artikel 14d.2 i ovannämnda förordning är medlemsstaterna skyldiga att behandla de anställda och egenföretagare som omfattas av bestämmelserna i artikel 14c b på ett sätt som inte diskriminerar dem i förhållande till dem som utövar hela sin verksamhet i en enda medlemsstat (se dom av den 9 mars 2006 i mål C-493/04, Piatkowski, REG 2006, s. I-2369, punkt 27).

56 Såvitt avser tolkningen av begreppet ”plats för utövandet” såsom unionsrättsligt begrepp, ska det erinras om att fastställandet av betydelsen av och räckvidden för sådana uttryck som inte definierats i unionsrätten enligt fast rättspraxis ska ske i enlighet med deras normala betydelse i vanligt språkbruk, med beaktande av sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som de ingår i (se, bland annat, dom av den 10 mars 2005 i mål C-336/03, easyCar, REG 2005, s. I-1947, punkt 21 och där angiven rättspraxis).

57 I det här fallet ska begreppet ”plats för utövandet” av en verksamhet förstås i enlighet med de använda ordens grundbetydelse, det vill säga som den plats där personen i fråga rent konkret utför de handlingar som hänger samman med denna verksamhet.

58 Eftersom de nationella bestämmelserna i fråga innehåller en icke motbevisbar presumtion – om att de personer som utsetts till bolagsföreträdare i ett bolag eller en annan association som ska betala belgisk inkomstskatt för juridiska personer eller belgisk skatt för personer som saknar hemvist i landet utövar förvärvsverksamhet i Belgien i egenskap av egenföretagare – riskerar de att utmynna i en definition av platsen för utövandet av verksamheten som inte överensstämmer med vad som följer av föregående punkt i denna dom och, således, att strida mot unionsrätten.

59 Det är visserligen riktigt att unionsrätten inte medför inskränkningar i medlemsstaternas behörighet att utforma sina system för social trygghet, och att varje medlemsstat, i avsaknad av harmonisering på gemenskapsnivå, i sin lagstiftning får fastställa villkoren för när någon har en rättighet eller en skyldighet att ansluta sig till ett visst system för social trygghet. Det krävs dock att den berörda medlemsstaten beaktar unionsrätten då den utövar denna sin behörighet (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Piatkowski, punkterna 32 och 33).

60 Det är också korrekt, såsom den belgiska regeringen har gjort gällande, att den aktuella presumtionen kan förhindra bedrägeri på området för social trygghet som består i ett kringgående av skyldigheten att vara ansluten till systemet för social trygghet för egenföretagare genom att på konstlad väg utlokalisera den verksamhet som bedrivs av bolagsföreträdare i bolag etablerade i Belgien. Den omständigheten att presumtionen gjorts icke motbevisbar innebär emellertid att den nationella lagstiftningen i fråga går utöver vad som är absolut nödvändigt för att uppnå det legitima syftet att bekämpa bedrägeri, eftersom presumtionen sålunda gör det helt omöjligt för de berörda egenföretagarna att vid en nationell domstol visa att platsen för utövandet av deras verksamhet faktiskt befinner sig inom en annan medlemsstats territorium, där de rent konkret utför de handlingar som hänger samman med den verksamheten.

61 Den första frågan ska således besvaras enligt följande: Unionsrätten, särskilt artiklarna 13.2 b och 14c b i förordning nr 1408/71, liksom bilaga VII till nämnda förordning, utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den i det nationella målet aktuella, i den mån den ger en medlemsstat rätt att presumera att verksamhet bedrivs inom det egna territoriet när det rör sig om förvaltning från en annan medlemsstat av ett bolag som är skattskyldigt i den förstnämnda medlemsstaten, utan att det finns någon möjlighet att motbevisa denna presumtion.

Den andra frågan

62 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas det anledning att pröva den andra tolkningsfrågan.

Rättegångskostnader

63 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Unionsrätten, särskilt artiklarna 13.2 b och 14c b i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1606/98 av den 29 juni 1998, samt bilaga VII till nämnda förordning, utgör hinder för en nationell bestämmelse, såsom den i det nationella målet aktuella, i den mån den ger en medlemsstat rätt att presumera att verksamhet bedrivs inom det egna territoriet när det rör sig om förvaltning från en annan medlemsstat av ett bolag som är skattskyldigt i den förstnämnda medlemsstaten, utan att det finns någon möjlighet att motbevisa denna presumtion.

Underskrifter